

Būvkomersantu pienākums sniegt informāciju par norēķiniem ar apakšuzņēmējiem

2023. gada 19. jūlijā stājās spēkā grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" (likums par NN), kuru mērķis ir stingrāk kontrolēt būvkomersantu norēķinus ar apakšuzņēmējiem. Grozījumi paredz, ka, sākot no 2024. gada 1. jūlija, elektroniskās darba laika uzskaites sistēmā katrā būvlaukumā būs jāreģistrē un jāuzkrāj dati par iepriekšējā mēnesī samaksāto līguma summu vai tās daļu.

Jāziņo visiem

Šī prasība attieksies gan uz būvniecības ierosinātāja norēķiniem ar būvdarbu veicējiem, gan galvenā būvdarbu veicēja norēķiniem ar apakšuzņēmējiem, gan arī pašu apakšuzņēmēju norēķiniem ar saviem apakšuzņēmējiem.

Grozījumu rezultātā likuma par NN 116. panta 1. daļas 8. punkts ir papildināts ar e) apakšpunktu, nosakot, ka galvenā būvdarbu veicēja pienākums būs iesniegt iekļaušanai vienotajā elektroniskās darba laika uzskaites datubāzē informāciju (elektronisku datu formā) par noslēgto būvdarbu līgumu ar būvniecības ierosinātāju, norādot arī datus par būvniecības ierosinātāja iepriekšējā mēnesī samaksāto līguma summu vai tās daļu galvenajam būvdarbu veicējam. Tāpat galvenajam būvdarbu veicējam būs pienākums katru mēnesi līdz 15. datumam iesniegt iekļaušanai datu bāzē informāciju par visiem, ar saviem apakšuzņēmējiem iepriekšējā mēnesī noslēgtajiem būvdarbu līgumiem un tajos veiktajiem grozījumiem, kā arī par iepriekšējā mēnesī samaksāto līguma summu vai tās daļu, proti, galvenā būvdarbu veicēja norēķiniem ar saviem apakšuzņēmējiem.

Savukārt atbilstoši likuma par NN 117. panta 4. apakšpunktam arī apakšuzņēmējiem būs pienākums katru mēnesi līdz 15. datumam iesniegt iekļaušanai datubāzē informāciju par:

- visiem iepriekšējā mēnesī noslēgtajiem būvdarbu līgumiem (gan ar saviem apakšuzņēmējiem, gan ar būvniecības ierosinātāju);
- līgumos veiktajiem grozījumiem;

- noslēgto būvdarbu līgumu ietvaros veiktajiem norēķiniem likuma par NN 116. panta 1. daļas 8. un 9. punktā noteiktajā apmērā un kārtībā.

Tādējādi ar grozījumiem likumdevējs ir plānojis novērst līdzšinējā regulējuma nepilnību, kas pienākumu iesniegt informāciju par būvdarbu līgumu ietvaros veiktajiem norēķiniem neparedzēja.

Kāds mērķis?

Grozījumu anotācijā ir norādīts, ka to pieņemšanas mērķis ir ieviest efektīvu un pārskatāmu datu uzkrāšanu par norēķiniem apakšuzņēmēju ķēdēs būvdarbu līgumu izpildes ietvaros, lai tā mazinātu ēnu ekonomikas, nodokļu nenomaksāšanas un nodokļu parādu uzkrāšanās riskus, kā arī uzlabotu nodokļu administrēšanas procesu, nodrošinot datus risku analīzei gan uzraudzības pasākumiem, gan nodokļu nenomaksāšanas prevencijai.

Likumdevējs ir iecerējis, ka informācija par noslēgtajiem līgumiem un veiktajiem norēķiniem, mijiedarbībā ar Ministru kabineta noteikumos Nr. 419 "Noteikumi par publisko būvdarbu līgumos obligāti ietveramajiem noteikumiem un to saturu" ietvertu regulējumu, veicinās stabilu finanšu plūsmu būvdarbu līgumu izpildē. Jānorāda, ka šie noteikumi tiek piemēroti tikai publiskajiem būvdarbu iepirkumiem, kas ir izsludināti pēc 2023. gada 1. janvāra. Kā norādīts grozījumu anotācijā, tad stabila finanšu plūsma sniegsot būvkomersantiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem, "konfidenci un veicinās to pakāpenisko izešanu no ēnu ekonomikas".

Administratīvais slogs pieaug

Grozījumu likumprojekta virzības gaitā savus iebildumus Ekonomikas ministrijai bija izteikusi biedrība "Latvijas Būvuzņēmēju partnerība", norādot, ka nav iespējams pārliecināties, kādā veidā tieši informācijas uzkrāšana par savstarpējiem norēķiniem divu privātu komersantu starpā Latvijā, kurā nodokļu maksāšanas ir balstīta uz darījumu deklarēšanas, nevis samaksas veikšanas faktu, mazinās ēnu ekonomiku. Īpaši ņemot vērā, ka būvkomersanti katru mēnesi iesniedz pievienotās vērtības nodokļa atskaites, kurās norāda visus darījumus un darījuma partnerus. Turklāt no 2017. gada 1. septembra būvniecības nozarē ir tikusi ieviesta elektroniskā darba laika uzskaite, kas savstarpējā mijiedarbībā radīja apstākļus, lai kontrolējošām iestādēm būtu iespējams apkarot aplokšņu algas nozarē un analizēt uzkrātos datus. Tā "Latvijas Būvuzņēmēju partnerība" vērta uzmanību uz vairākiem faktoriem, kas, viņuprāt, pēc grozījumu pieņemšanas tikai vairo administratīvo slogu būvkomersantiem, bet nedos pozitīvu pienesumu ēnu ekonomikas apkarošanā.

Šaubas par to, vai grozījumi radīs nozīmīgu ietekmi uz ēnu ekonomikas mazināšanu, paudusi arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, minot tam vairākus iemeslus, tostarp – lielākā daļa no ēnu ekonomikas būvniecības nozarē

nav konstatējama to komersantu darbībā, kurus vispār skars pieņemtās tiesību normas.

To, vai pieņemtie grozījumi ļauj virzīties pretim anotācijā norādīto mērķu sasniegšanai, varēs novērtēt nākotnē, jo prasības par informācijas iekļaušanu elektroniskajā datu bāzē par būvdarbu līgumu ietvaros veiktajiem norēķiniem tiks piemērotas tikai sākot no 2024. gada 1. jūlija.

Savukārt attiecībā uz norēķinu ar apakšuzņēmējiem un stabilas finanšu plūsmas veicināšanu būvdarbu līgumu izpildes ietvaros, nozīme pielietoto tiesisko mehānismu veidam un izmantojumam būs tajos gadījumos, kad, balstoties uz datu bāzē ievietoto informāciju, tiks secināts, ka faktiskie norēķini ar apakšuzņēmējiem pilnīgi vai daļēji netiek veikti būvdarbu līgumā paredzētajā kārtībā un apmērā.

Saite uz raksta publikāciju:
<https://itiesibas.lv/raksti/lietvediba/lietvediba/business-buvkomersantu-pienakums-sniegt-informaciju-par-norekiniem-ar-apaksuznemejiem/26070>